

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Perencz-utca nr. 20

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b. do fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrisori nefrancate nu se primesc

IZOLAT.

«Izolât, singur, dar doară nu pentru todeauna singur...» așa scrie baronul Bánffy despre sine; noi să-i complectăm punctele, cu o vorbă potrivită. Adaugăm: «izolat.»

Simte primul-ministru de tristă aducere aminte, că e mare golul în jurul său. Și deși de-o vreme încoace mereu face «literatură politică» prin ziare, pe când cu ocazia crizei ministeriale a mai ajuns în circulație numele câte-unui «izolat», cum e Wekerle, Szapáry, — de izolatul «singur» nimeni nu și-a mai adus aminte.

Și acel celebru «combatant prin fapte», cum i-a plăcut a se prezenta pe sine ca prim-ministru în retragere, stă astăzi singuratic și izolat, — dar cu nădejdea, că va mai prinde tovarășii...

Tovarăși în izolare? Pentru un lugubru duo ori trio?

Este îndeobște cunoscut, că baronul Bánffy nu prea este tare în d'ale stilului; vom căuta dar noi să lămurim înțelesul «poetice» sale frase, după cum reiese din lungul prim articol ce a publicat în ziarul «Pesti Hirlap», la loc de frunte, pe ziua de Duminecă.

Tovarăși de luptă vrea să zică baronul, de luptă politică așa cum o înțelege el însuși. Și ne și spune că, în luptă politică, el nu se împotrivește, ci e, programul partidului, pe care ar fi avut de gând să-l înfrângă și de al cărui șef era să se proclamă pe sine maestrul de curte, dacă — s'ar fi dizolvat parlamentul.

Dar și dacă nu s'a dizolvat parlamentul acum, tot va veni rindul la alegeri; și baronul Bánffy nu a părăsit gândul de a forma un nou partid regnicolar, care să fie partidul viitorului.

Fără îndoială, ar fi un mare bine pentru țeara aceasta, dacă s'ar forma în parlament un nou partid regnicolar. Căci prin monopolul «liberal» în con-

ducerea statului nu interesele reale ale țării, ci interese de gașcă se validează.

Până și Bánffy recunoaște că partidul dela cârmă e usat, trebuie deci un alt partid, partid nou, tânăr.

Partidul lui Bánffy, partidul «tânăr», de regenerare, ar fi să aibă următorul program propriu:

«Dela o nouă formațiune de partid mă aștept la o mai hotărâtă și mai efectivă direcțiune națională, care fără de nici o altă considerare își pune de față crearea statului național-maghiar, unitar, cu o singură limbă; în vederea acestui scop nu cedează, nu stă la tirguială. Deoarece în statul unguresc, interesele și aspirațiile nu pot fi, nu e permis să fie subordonate la absolut nimic, nu se poate face excepție nici față cu armata, care deși prin lege s'a stabilit de comună, dar în fond a fost declarată de armata maghiară...»

După-cum vedem, acest punct de program al lui Bánffy, nu se deosebește intru nimic de principiile kossuthiste, apponyiste, sau șoviniste în general, — nici măcar în privința cinismului.

De ce atunci partid nou, de ce «regenerare?»

Să nu ne grăbim cu judecata; căci ate Bánffy în program și un punct original. Eata-l:

«În cadrul noii formațiuni de partid sperăm să resolvăm reformele parlamentare, respective chestiunea dreptului de vot, care formațiune bazează acțiunea sa în vederea creării statului național-maghiar, unitar, cu o singură limbă; și aceasta e important din punct de vedere social — căci până acuma n'au avut drept la vot, Bánffy, și reforma electorală!

Ce ironie!

Credem că acum e de înțeles de ce e «singur» Bánffy în izolarea sa, și credem că — cu toate nădejdiile sale — tot singur va rămâne deoarece nici ceilalți «izolați» nu se pot harsarda să-l ia în serios pe cel-ce a reprezentat regimul ciomagului și care astăzi declamă după modul cotoiului calugărit din poveste...

Fapt este, că în Ungaria multe sunt cu puțință, cum a fost cu puțință

și stăpânirea lui Bánffy și aspirațiile lui pentru viitor.

Neîndoișos este însă, că partidul dela guvern a intrat în stadiul descompunerii, și de sigur nu Kúhen-Héderváry este acela care să-l reînchege.

Vieța parlamentară din țeara noastră numai prin intrarea elementelor în adevăr nou se poate însănătoși. Până atunci vor urma tot situații întemiate pe cârpituri, situații transitorii, fără temelii și trănicioare, din care nu vor lipsi nici ciupercele bánffyane, cu ilustrații tipice, — dar care din ce în ce se vor isola, de voie de nevoie.

Fonta oficioasă publică autografele prea înalte relative la schimbarea de guvern.

Autograful prin care se dispensează Széll este următorul:

Iubite Széll! În urma hotărârii mele din 16 crt., Ve dispensez definitiv dela postul de ministru președinte.

Din acest incident Ve exprim cu inimă recunoștință mulțumiri pentru serviciile eminente prestate cu rară deroziune și credință în calitate de Voastră de ministru președinte față de Mine și față de patrie în timpuri critice. Ve asigur de nestăruire mea grație și încredere și nu mă îndoiesc, că înșestrat cu bogate experiențe culesse într-o viață de ministru publică, colaborarea Voastră va fi de mare folos la înălțarea țării noastre.

Perencz József

Nou partid în Croația. E

în politica croată se va produce cât de curând o schimbare radicală. Contele Bombelles, deputatul Mihálovics și Falper și mai mulți alți vor se re-activizează pe lângă partidul al centrului, urmând d'acum strict politica uniunii. Noul partid, în care vor intra și câțiva deputați opoziționali, în rindul întâi va cere dizolvarea Dietei și ordonarea de alegeri noi curate. Contele Khuen-Héderváry de mult are cunoștință de noua grupare și și a exprimat față de ea simpatia sa deplină.

Mintuire...

Înalt, slab, palid, — sărăcăcios dar corect îmbrăcat, sta în mijlocul odaiei privind-se melancolic într'un ciob de oglindă ce mai rămăsese spânzurat într'un colț, singur, decor al zidurilor goale, — pe lângă dînsa, sgarburita pe salteaua de paie, sub vestimintele cari îi serveau acum de plapumă, își reîncepuse tînguiriile.

— Nimic! nimic! Nimic și tot nimic! Dar știți că azi nu mai este nici o coajă de pîine și nici lăcace și nimic de vîndut și cîm sîrăvî-o și cu cerșitul... Pînă și soră-mei Ueana îmi spunea ieri: «Că și voi, mulți aveți de gând să trăiți pe spinare, nu-i așa?» Crezi că ma mai pot duce la ea sau la altul? Mai ales la altul! S'aud poate tot așa... Imi crapa obrazul!

El tăcea. La ce ar mai fi vorbit? Isprăvisse de mult cu toate vorbele de mîngîiere, de încurajare, — și de altfel nici nu prea era elocvent de felul lui.

Mai ales însă tăcea pentru-că ajunsese să simtă acum și el deopotrivă toată oropea situației în care să găsea.

Înlăturat din mica slujbă ce avusese și din care știuse să-și sustină cinci ani modestul «menaj» cu multă chibzuială și cu un talent cu totul superior de echilibristică financiară, se găsea, acum din primăvară, pe drumuri, umeriți de o lipsă de noroc desnadăduitoare.

Expedientele cu cari reușise să se salveze, pe el și pe nevastă sa dela moartea de foame, vreme jde opt luni, erau ceva

la care el însuși trebuia să se gîndească cu uimire: cătă iscusință nu e în stare să deștepte lipsa în mîntea omului!

Acum însă erau cu adevărat sfîrșite toate. Și cum sta așa, înalt, slab, palid, în mijlocul odaiei, privind-se melancolic în ciobul de oglindă, își zicea că: da, nevasta sa avea dreptate:

— De-acu nu ne mai rămîne decît să ne lungim așa, cu mîinile încrucișate pe piept, și să așteptăm voia domnului...

Dar nu! Se revolta toată ființa întrînsa. Cum? Oamenii tineri, sănătoși, pe să năgăsească un mijloc de trai în mijlocul unei mișceli de viață ai cărei martori erau zilnic, pe stradă sau dela ferăstrău?

— A! trebuie să fi un mare nătîng sau un laș și mai mare, să te lași așa, tîrîit de nevoie, tu singur între tot. Singur, înțelegi! mai prost decît idiotul din curtea vecină, care cară și dînsul la apă și tot trăiește...

Și, în fața aparentei imposibilități a omului care tăcea fiind-că nu mai avea ce să spună, exasperarea ei creștea mereu, lua proporții enorme, disproporționate chiar cu gravitatea situației.

— A! Dar știți ce-mi rămîne să fac! Crapă tu dacă ești un nevoias, — ce sunt eu vinovată sa crap cu tine? Eu vreau să trăiesc!

Și se ridică de pe saltea, îmbrăcîndu-se grăbit, nervos, parcă acu, numai decît, ar fi voit să plece acolo unde știa ea că e mîntuirea, viața...

El rămase un moment tot nemișcat, numai ceva mai palid și cu privirea puțin încruntată și implorătoare în același timp, îndreptată spre dînsa.

Aceasta țina însă numai un moment. Apoi zîmbi trist și se îndreptă spre ușa.

— Așa? Bine! zise ea îndirjită.

Închizînd ușa în urma lui, el scoase un oftat adînc. Ea nu-l mai auzea însă.

Nu adora negreșit, pe omul acesta. Era însă bărbatul ei, și îl iubea atît pe cît știuse și ea ce e iubirea: nu iubise, însemnează, pe nici un altul mai mult decît pe dînsul. Dar acum avea așa o simțire, parcă trebuia să-și răsbune; și tot în vremea asta lacrimi de ciuda îi napadeau în ochi.

Gînduri vrajmase, haine, îi muneau creierul înlîierbîntat. A! nu, nu, — nici o îndoială, nimic!

Gîndurile noastre proprii au și ele une ori brutalitatea lor. Cu brutalitatea aceasta, cele mai nesocotite înlatură sau turbură de atîtea ori judecata dreaptă și împede aruncînd în mîntie semînte de căință...

Tîrziu, seara, el se întoarce deschizînd ușor ușa. Așa o deschidea în tot d'acum cînd se întorcea cu mîna goală...

În odaie era întinerie. Abia o dungă slabă de lumină roșie se zărea din spre sobă, unde ardeau cărbunii, desigur cei din urma...

Aprinse la sobă o rămasiță de gazetă ce păstra în buzunar și la flacăra-i filții-

toare își aruncă ochii asupra saltelei din colț... Ea sta, întinsă pe spate, galbenă ca ceara, cu ochii mari deschiși, cu privirea țîntă în tavan... Când o văzu așa, un fior ciudat și neexplicabil, ca de o presimțire fără veste de nenorocire, îl îngheță în loc.

Tremurînd, aprinse lampa și nerăbdător se plecă spre dînsa.

— Ce ai?... Și voi să o atingă cu mîna pe frunte.

Dar scotînd un tîpăt ca de nebuna, și ferindu-se de atingerea lui, ea se ridică pe jumătate.

— Lasă-mă, lasă-mă, — îngîna, și dinții i-se bateau în gură.

— Dar ce ai, pentru Dumnezeu, ce ai?

Și, mai galben decît dînsa, bărbatul își duse mîna la frunte pe cînd privirea-i rătăcita cuprînsese odaia goală.

Pe jos, într'un colț, strălucea o piesă mare de argint; mai departe lipită de zid, alta...

Atunci, simți că privirea i-se întunecă; pare că lampa se stîngea, — apoi se aprindea iar și arunca raze vii și nemiloase într'un singur colț al odaiei.

Ea căzuse iar pe spate și încrămenease ca și întîi, cu ochii speriați în sus...

Încet și clatinîndu-se pe picioare, el se ridică. O clipă rămase în picioare, ca un om care se luptă cu un leșin ce vrea să-l cuprindă.

NOUL MINISTER.

— 29 Iunie.

Duminecă la 11 ciasuri s'a prezentat M. Sale noul cabinet—in frunte cu prim-ministrul *Khuén Héderváry*. Toți ministrii s'au prezentat în atilă, purtând pe piept decorațiile primite. Ministrul *Kolozsváry* purta uniformă de general. *Tomasics* și *Kolozsváry* au prestat apoi M. Sale jurământul de fidelitate. Ca martori au asistat ministrul de finanțe *Lukács* și contele *Szécsenyi Gyula*.

Ce privește politica noului ministru-președinte, trebuie să ne restringem la declarațiile făcute de el înaintea mai multor ziariști. Programul oficial numai mâine și-l va desfășura în fața parlamentului.

„Ministerul înainte de toate e liberal, — a spus între altele. — Liberal cum a fost alui *Szell*, căci majoritatea membrilor acestui cabinet au intrat în cabinetul meu. Dacă fostul ministru a fost vrednic de sprijinul partidului liberal, cred că ministerul meu încă o va fi. Eu mai am nădejdea, că fracțiunile ce s'au născut în partidul liberal sub durata crizei, vor fuziona earăși, asigurând astfel activitatea pacifică și rodnică a parlamentului“.

În privința proiectelor de legi, a căror votare e urgentă, contele *Khuén-Héderváry* crede că desbaterile asupra indemnizațiilor și contingentului de recruți nu vor recure mai mult de 8 zile. Paralel cu desbaterile aceste, comisiile s'ar ocupa cu desbaterile transacției. În chestia asta noul guvern stă pe baza guvernului *Szell*. Toate vor rămâne precum au fost.

Mai la vale dăm biografia noului ministru-președinte.

Contele *Khuén Héderváry Károly* s'a născut în *Gräfenberg, Silezia* de sus, la 23 Maiu 1849. Studiile gimnastice și le-a făcut în *Pécs*, cele universitare (iura) în *Zagrab*. La început a fost practicant la tribunalul din *Zagrab*, apoi a fost ales de deputat croat în dieta ungară. La 1879 fu denumit de comite suprem în comitatul *Győr*, ear la 1 Decembrie 1883 — de ban al *Croației, Slavoniei și Dalmatiei*. În calitate de ban a avut să lupte cu multe și mari greutăți: turburările erau la ordinea zilei, administrația într'un hal de plâns, spiritele afătate. Pentru reformele introduse în administrație și instrucția publică, a fost distins din partea M. Sale cu ordul „crucea de fer“, cl. I. Nu

mult după aceea primi titlul de consilier intim, ear la 1891 titlul de cavaler al ordinului „lăna de aur“. Începând cu anul 1894 a luat parte activă și în viața politică a Ungariei, când a apărut în casa magnaților proiectele de legi bisericești ale guvernului. În vara aceluiași an dându-și ministeriul de atunci demisia, M. Sa l'a încredințat cu formarea noului guvern, dar nu a reușit. Nu a reușit nici în 1895, când *Wekerle* își dase demisia. D'atunci apoi s'a ocupat cu politica internă a *Croației*, având să îndure atacurile cele mai vehemente atât din partea presei naționale croate, cât și celei maghiare. Căuza au fost recentele turburări, cărora nu prea reuși a le pune capăt.

Secretarii de stat rămân.

Împreună cu ministri *Szell* și *Fejérváry* — conform uzului parlamentar — și-au dat demisiile și secretarii de stat din ministerul de interne: *Gulner Gyula* și cel din ministerul de onoruri: *Gromon Dező*. Prim-ministrul i-a înduplecat însă să rămână la posturile lor; mai ales de *Gromon* are lipsă mare noul ministru de război *Kolozsváry*.

Cabinetul și democrații.

Partidul social-democrat a ținut Sâmbătă o conferință, în care deputatul dietal *Vázsonyi Vilmos* a espus părerea partidului la situație. Social-democrații nu sunt îndestulți cu politica kossuthiștilor, și nedumeriți în privința politicii lui *Khuén-Héderváry*. Au hotărât să convoace un mare meeting popular, cu care prilej vor da expresie acestei nedumeriri.

Din străinătate.

Rusia. Corpondentul ziarului *New-York Herald* a intervievat pe dl *Plehve*, ministrul de interne rus, asupra masacrelor petrecute la *Kişinev*. Ministrul rus a susținut că autoritățile nu au fost nici de com amestecate în acel măcel, și că toată vina cade asupra poliției din *Kişinev*, care prin molicinerea ei n'a putut împiedeca desastrul la timp. Și desastrul n'a putut fi împiedecat, poate din cauza conflictului de atribuțiuni între elementul polițienesc și elementul militar.

„Este foarte greu, a zis dl *Plehve*, ca în momente de acestea să se poată aduce și armata și poliția ca să apere pe evrei, dar cred, că este de datoria guvernatorului să obțină și dela unii și dela alții acțiunea în comun.

Astfel, de când cu turburările din *Kişinev*, fie-care guvernator a fost prevenit, că de aici înainte va fi făcut el responsabil de orice turburare ce se va produce în guvernământul lui, chiar dacă mișcarea aceasta n'ar dura mai mult decât o oră“.

Ministrul rus a declarat că în Rusia este foarte greu de rezolvat chestiunea evreilor. Pentru motive dictate din interesul țării, a fost necesar de a mărgini pe evrei în anumite districte. „Dar cum numărul lor crește într'un mod considerabil, în ultimul moment hotărîsem să mai întindem limitele teritoriale pe cari li-le dădusem la început. Dar și această soluțiune nu va fi decât temporară! Altă dată nu aveam în Rusia decât 500.000 de evrei și astăzi s'a înmulțit în așa fel încât avem trei sau patru milioane“.

Acelaș ministru vorbind cu un om politic, a zis că dacă evreii nu vor înceta de a participa la mișcarea revoluționară, s'ar putea reînoi expulsarea evreilor din Rusia.

Grecia. Săptămâna trecută și Grecia și-a avut criza ministerială. Ministrul președinte *Delyannis* a fost silit să-și dea demisia, pe care regele a și primit o. Motivul e că n'a fost în stare să treacă prin adunare nici una dintre reformele promise. Cu formarea noului cabinet a fost însărcinat, Sâmbătă, *Theotokis*. Miniștri noi sunt *Levis*, *Kalageropoulos*, *Stefanopoulos* și *Lombardos*, cari Duminecă au prestat regelui jurământul de fidelitate.

Franța. Camera deputaților a votat definitiv proiectele de legi, în înțelesul cărora congregațiilor le este interzisă instruirea în toate comunele, în care au instruit până acum. Guvernul va trebui să se îngrijască acum de noi puteri didactice, căci 16 congregații susținuseră 1522 institute cercetate de 144179 elevi. Ministrul de instrucție publică, *Chamnier* va cere înființarea a 1921 școli noi cu 5963 puteri didactice. Ministrul cere pe scopul ăsta un credit de 59 milioane pentru școli, și 9 1/2 milioane anual pentru puterile didactice.

Bulgaria. „Agenția telegrafică bulgară“ declară că știrea răspândită de câte-va ziare din Europa că Principele *Ferdinand* ar avea intențiunea de a părăsi Bulgaria de teama unei tragedii identice cu aceea din *Belgrad*, este o născocire răspândită în scop de a prezenta situațiunea în Bul-

garia ca primejdioasă și nu deosebită de aceea din Serbia. Aceeași agitație că de cât-va timp Turcii au început de a intra puternic posturile lor dela frontiera dinspre Bulgaria. În prezent acele posturi se înlocuiesc prin detașamente puternice, compuse din mai multe batalioane de infanterie, cavalerie și artilerie. Zvonul circula că aceste detașamente ar aparține corpului de armată, de sub comanda *Isahmer Rușdi Pașa*.

Serbia. În *Belgrad* a fost tot felul de liniște. Aproape o săptămână nu au ținut festivitățile și sărbătorile în onoarea noului rege *Petr I*. Abia săptămâna aceasta s'a putut retrage regele în țară, singur. De vi-o două ori a ieșit pe balcon și a cuprins cu privirea orașul întreg. Tot în aceeași zi a signat și cel dintâiu ucaz, prin care dă amnestie tuturor celor osindiți pentru crime politice. Între aceștia sunt și cei condamnați în urma complotului colonelului *Alavancic*. Bună impresie a făcut în țară întregă, că regele n'a primit demisionarea cabinetului *Avacumovic*, respective l-a însărcinat din nou cu formarea cabinetului. Regele are o colecție foarte frumoasă de arme, care va face-o dar muzeul național din *Belgrad*. De altminteri trăiește foarte simplu: se scoală de dimineață și face gimnastică. E foarte sobru. La masă și cina bea numai apă minerală.

Scuipina va mai dezbate vreo două zile, apoi va fi dizolvată. Alegerea noului vor avea loc la 19 Septembrie. — Regele în curând va face un turneu prin țară: trece prin *Carageorgevici* și *Triglav* (Din *Carageorgevici* și *Triglav* — a fost răspunsul *Sultanului*, *Sultana* — la te calde li felicită pe regele și tot binele.

Camera italiană a votat proiectele de proiecte *Canagnari* a exprimat munitatea și recunoștința ei și domnia, ca încă multă vreme să rămână în fruntea guvernului.

Germania. Din incidentul sosirii flotei americane în portul *Kiel*, s'au aranjat festivități mari. Împăratul *Wilhelm* a asistat la prânzul de gală oferit de ambasadorul american. Au mai asistat prințul *Ernst* de Prusia, d. de *Buelow*, vice-ambasadorul de *Terpetz*, amiralul și ofițerii escadrei americane.

Apoi se îndreaptă spre fereastră, se încredință dacă e închisă bine. Pipăie clanta ușii și întoarce cheia în broască.

Se apropie ear de saltea, rămase un moment uitându-se lung cu fixitatea privirii unui om pe care mințile l'au părăsit, spre femeia nemîșcată în atitudinea-i resemnată.

Se întoarce încet, ridică și puse jos pe scânduri capacul de-asupra sobei de cărbuni. Apoi veni iar, îngenunchie lângă femeie și se lasă cu fața în jos asupra saltelei.

De odată, amîndoi, izbucniră într'un plâns stășietor, și instinctiv se cuprinsesă în brațe...

Încetul cu încetul, plînsul se topi într'un scîncit din ce în ce mai întrerupt, din ce în ce mai slab...

Era mîntuirea. Ion Gorun.

Femeile Obrenovicilor.

(Urmare și fine).

Și așa ear un băiat de patrușprezece ani a ajuns pe tron și ear am stat sub regență, ceea-ce este cea mai rea formă de guvernământ pentru un stat. Tata regelui s'a așezat în străinătate, mamă-sa a venit în Serbia. În urmă și dlusa a fost poștită să părăsească țeara. Pe părinții regelui „legea“ i-a îndepărtat din țeară.

Legea aceasta i-a desființat și pe regenți. Regele *Alexandru* cu prima sa lovitură de stat cu dela sine putere s'a declarat major și ea copil a luat în mâinile sale frânele guvernării.

Ceea-ce a urmat, se știe; întâiu chaisez-croisez-ul nedemn al lui *Milan* și *Natalia* în *Belgrad*, apoi în 1897 programul guvernului, care îl ridică pe *Milan* peste partide, ca Generalissimul armatei, cu lozincă ca din *Alexandru* să facă mare duce electoral ear Serbia să devină *Brandenburgul Balcanului*.

Activitatea acestui guvern este mai bine caracterizată de cuvintele lui *Francisc Iosif*, acest cu atîta dreptate ținut de doyen-ul domnitorilor Europei. *Francisc Iosif* i-a zis regelui *Carol* următoarele: „De cincizeci de ani — a zis în Iunie a anului 1900 — petrec cu atențiune desvoltarea lucrurilor în Serbia. Ei bine, încă nici-odată n'a fost așa ordine, pace și activitate serioasă ca și în acești din urmă trei ani. Deci continuați pe calea începută“!

Durere n'a mers așa mai departe. Guvernul a cărui diviză era: Serbia înainte de toate a fost silit să demisioneze, pentru-că regele intenționa să se căsătorească. Când s'a constituit ministerul acesta, avea planul ca să împace pe augustul lui pă-

rinți. *Milan* s'a declarat învoit, dar în locul *Nataliei* regele *Alexandru* a declarat că mamă-sa nici-când nu se va împăca.

A urmat apoi ultima istorie de căsătorie. Regele nu voia să se căsătorească, pretexta că e prea tîner. În sfîrșit însă a cedat sfaturilor consiliului de miniștri. Doi demnitari puternici s'au interesat de dînsul. Mireasa încă era deja designată, locul și timpul de întîlnire a tinerii părechii încă era hotărît și se pertracta acum numai asupra unor lucruri de interes secundar. În fine se pregătea să intre ear liniștea și cinstea civică în palatul regal. Atunci a apărut proclamația regelui, care da de știre, că va lua în căsătorie pe fost-a damă de curte a mamei sale.

Cine vrea poate face responsabil pe *Milan* ori pe *Natalia* pentru ceea ce au făcut ori pentru ce au întreprins să facă în interesul Serbiei. Un singur om este care n'are dreptul la aceasta. Și tocmai dînsul, unicul copil al nefericitei părechii căsătorite, pentru-ca să se poată căsători după plac s'a purtat în așa chip față de părinți încât nu poate cine-va liniștit vorbi despre aceasta. Ori câte păcate a avut *Milan* ori *Natalia* expiarea care i-a ajuns prin fiul lor, a fost totuși prea multă și groază. *Milan* a fost mai norocos pentru-că a murit în exil, dar nefericita mamă poartă și azi crucea suferințelor și chiar noi cari la timpul său din

convingeri patriotice luptam încoana puterilor sale, îngenunchiam acum înaintea suferințelor ce îndură.

Femea care i-a urmat ei pe tron, nu se poate asemăna cu dînsa. Nefericita *Natalie* — și dușmanii o recunosc — a putut greși, dar ea femeia a fost curată și de cinste.

Titlul foiletonului meu ar aduce cu sine se scriu și despre aceasta, pe care o numesc azi regină a Serbiei, dar n'o pot face, pentru-că descriu nefericirea Serbiei aci și nu moravurile ei.

Istoria de păcaci a familiei *Obrenovic*, ne aduce aminte de o veche epopie sîrbească. Trei frați, a unuia dintre vechii vasali ai Serbiei, au zidit un castel lângă *Boiana*. Ce zideau peste zi, duhurile rele dărimau noaptea. Și numai după ce și-au jertfit femeile și le au zidit în zid, s'a putut isprăvi castelul. Așa au edificat trei domnitari ai dinastiei *Obrenovic*, în decurs de șaptezece ani temelile noului stat sîrb, și ce unul a zidit, mîna femeii lădăuna a dărimat. Oare povestea îngrozitoare a jalniciei cîntării din veacul 11-lea, nu se va repeta în al 20-lea veac?

Impăratul și ambasadorul american au schimbat toate călduroase.

Impăratul Wilhelm a adresat preșidentului Roosevelt o telegramă, spunându-i că a vizitat unul din vasele escadre americane și a constatat superioritatea extraordinară a căpitanului comandant, întreținerea bună a vasului și excelența echipajului.

NOUTĂȚI.

ARAD, 30 Iunie n. 1903.

Candidarea noilor miniștri.

E uz parlamentar ca fiecare ministru își caute câte un cer electoral, care să-l aleagă de deputat dietal. Precum se știe acum din Timișoara, în urma abdicării lui Fejervary, partidul liberal din Timișoara va oferi mandatul — ministrului-președinte Khuen-Hedervary. — Ministrului de război Kolozsvary i s-a oferit mandatul cercului Ujverbász.

Kossuth în Bihor. Kossuth Ferencz a plecat Sâmbătă la Mezö-Telg'd însoțit de deputații: Molnar, Szatmari, Barta și Telg'di, ca să ia parte la desvârșirea statuii ridicate în amintirea lui Kossuth Lajos.

Noii turburări în Croația. Se anunță din Zagreb: În Varas'd s'au întâmplat ciocniri între miliții și țărani cari au voit să elibereze pe cei 180 de soți ai lor închiși pentru turburările din Ludburg. Din ambele părți au căzut morți. În Ludburg de și este statariu, alaltăieri au fost noui turburări. Trenul accelerat, care de regulă pleacă la miezul nopții, nu a putut fi pornit din cauza turburărilor numai dimineața la 6. În Kupața locuitorii s'au opus dispoziției poliției, ce a avut de urmasă o cură răzătoare între geandarii și populația. Patru oameni au căzut răniți, grav răniți și mai mulți cu răni mai ușoare. Opt inși au fost închiși.

Așa se vede că buncă în Croația la timp suprem a plecat din Kupața.

Epstein — tatăl lui Balla. în halul maghiarilor de nume ni-se prilejește câteodată să cetim în foile maghiare și noutăți ca următoarea: „Epstein Ignaz a răposat în Budapesta, în estate de 54 ani. Însemnarea i s'a făcut ieri. În răposatul își jetește pe tatăl său bun ticăru post și gâzetar Balla M. Kós”.

Post de notariu. Sub numărul 2230 adm. și cu termin până la 7 Iulie st. n. e publicat concurs la postul de notariu cercul în Moldova nouă (Banat), dotat cu 1000 coroane salar, 480 coroane pașal pentru ținerea unui scriitor, 160 cor. pașal pentru lemne de foc, 120 cor. pașal de cancelarie, 120 cor. pașal de diurne, și cunoscute liber. Cererile concursuale sunt a se trimite protopretului înf. Buró Bela în Moldova nouă (Uj-Moldova).

Din România. În toată țara ploile torențiale căzute în timpul din urmă au pricinuit pagube destul de mari agriculturii.

Astfel din Iași se comunică că enor melle ploii căzute au cauzat pagube mari și în câmpul în întregul lui. Apele crescând, au rupt iezăturile. Recoalta în unele locuri e compromisă. Prutul și Jijia de asemenea au devenit mari. Sunt temeri de revărsări.

De asemenea în județul Dolj ploile au distrus semănăturile pe o întindere de 600 hectare; în jud. Constanța au cauzat pagube de peste 30.000 lei, iar în județul Buzău de 7—8000 lei.

În județul Fieșcu, pagubele sunt evaluate la 200.000 lei.

În județul Iași pagubele au fost tot atât de mari.

În județele Vaslui, Vlasca, Tecuci, Suceava, Roman, R. Sărat și Prasova, pagubele sunt foarte mari. Semănăturile, ville, pomii au suferit de o potrivă.

Proces de presă. Jot s'a pertractat înaintea tribunalului din Sibiu. Procesul de presă intentat de dl profesor St. Albu din Brad, contra învățătorului Ioan German, pentru o corespondență apărută în coloanele „Tribunei”. Dl Albu a fost reprezentat prin Dr. Iustin Ardeleanu, din Oradea, ear pe acuzat l'a apărut avocatul din Deva, Dr. Iustin Pop. Interpret a fost Dr. V. Dan, avocat în Sibiu. Ca martori au fost ascultați fostii redactori ai „Tribunei”, Moldovan și Prodan, redactorul de la „T. R.” Păcșianu, profesorul Dr. Paul Oprisa și învățătoarea Maria Cristea din Brad. — German a fost condamnat la 7 zile închisoare, 60 cor. amendă sau alte 3 zile închisoare, mai departe la 285 coroane dauna interese d-lui Albu, publicarea sentinței pe cheltuiela sa în ziarele „Activitatea” (Orăștie), „Hunyadvármege” (Deva) și „Gazeta Transilvaniei” (Brașov) în așteptarea cheltuielilor procesului. German a apelat.

Elevi îngropați de lavină. O mare nenorocire a ajuns o societate de elevi-turiști, cari săptămăna trecută au făcut o excursie științifică pe muntele St. Gotthard. Vineri d. a. o lavină de zăpadă s'a rostogolit asupra miciei societăți, îngropând pe veci 2 profesori și 2 elevi, și rănind grav alți 4 inși.

Batalion otrăvit. Soldații batalionului de bonvezi 8, din Gyula reîntorcându-se zilele trecute dela exercițiu au început a se plătargi de durerea colozale. Făcându-se cercetare s'au cunoscut la soldați — semne de otrăvire. Soldații, în pauză se adănciseră în pădure și au adunat și mâncat ciuperci, cari așa se vede au fost de cele otrăvicioase. Urmări mai grave n'a avut neprecuțita lor.

Abdicarea guvernului din Salonic. Pașa Hassan-Fehmi, guvernul Salonicului, și a dat abdicarea pe motivul că în urma agitației a patru dintre atentatorii bulgari, iritarea populației mohamedane a crescut în așa măsură, încât el nu mai poate să primească responsabilitatea pentru eventualele turburări.

Turul în Roma. Un comunicat oficial din Roma anunță, că Turul Rusiei pe la mijlocul lui Octomvrie va face o vizită curții regesti din Italia.

Anarhist deținut. Se anunță din Paris: Poliția a deținut aseară pe anarhistul Panegiani, care este de multă vreme cunoscut. Panegiani a închiriat o odaie pe Rue de Londres unde s'au aflat multe obiecte de artă. Afirmă că e antichar și nu mai aparține partidului anarhist.

Catastrofă de mare. Din Cristiania (Norvegia) se știe despre o nouă catastrofă. Vaporul belgian *Rubens*, care plecase din Suderland (Anglia) cu cărbuni, aruncat de valurile mării de stâncile dela termi — s'a găurit și cufundat cu înțelea grozavă. O parte a marinarilor s'a refugiat în o barcă, dar valurile au resturnat barca. Numai 4 inși au fost mântuiți, după-ce 22 de ciauși au stat în apă cramponați de catartul vaporului cufundat.

Prevederea morții. În comuna Borojen din județul Iași, România s'a petrecut următorul fapt curios: Femeia Maranda Stăvilari, în vîrstă de 93 ani, simțind că i se apropie sfîrșitul, s'a dus singură la Iași, unde și a cumpărat un sicriu, niște luminări, haină, etc. și întorcându-se acasă, a încetat din viață.

Dînsa, deși în agonia morții, totuși a avut puterea să-și schimbe hainele, să se pue în rai, fără a avea ajutorul cui-va, căci trăia absolut singură.

Hoție la poștă. Ni s'a scris din Caransebeș: În comuna Poiana alaltă-eri ziua la amiază trei hoști au intrat la oficiul poștal, somând pe conducătorul femeie a oficiului poștal să prde banii poștei. Femeia înspăimantată de moarte a hesitat a face aceasta, când spre norocul ei, au sosit tocmat mai mulți inși la poștă. Hoții au tulit-o apoi la fugă. Geandarmii îi urmăresc dar până-acum fără rezultat.

Cinci revoluționari bulgari uciși. În localitatea Kjustendil din Macedonia poliția bănuind că într-o locuință

se află materii explozibile, a înconjurat-o. Locatarii, voind să ascundă aceste materii, au umblat rău cu ele, din care cauză au făcut explozie. Au fost uciși 5 revoluționari bulgari un; poliștii ture a fost rănit.

Publicist rus deținut. Grigory Schreider, renumit publicist rus, a fost deținut săptămăna trecută în Petersburg. Schreider fusese o vreme redactorul ziarului „Petersburgskaja Vjedomosti”, dar a abzis de acest post în urma unui conflict, ce l'a avut cu șeful ziarului, principele Uchtomsky. Motivele deținerii sunt a se căuta în recentele masacrări dela Kizenev.

Atentat în contra unui primar. Primarul orașului Barletta (Spania) părăsind Sâmbătă casa municipală a fost atacat de un anarhist cu numele Rizzitelli, și rănit grav. Anarhistul i a succos să scape.

O idilă într-o casă de nebuni. La Roma s'a petrecut un fapt cu desvîrșire ciudat. Marchizul Ferrari, care era închis în casa de nebuni, s'a amoretat acolo de o călugăriță nebană.

Ferrari, eșind din balamuc, s'a hotărît să răpească pe acea călugăriță. S'a travestit în fochist și s'a dus acolo. Fîind recunoscut a fost din nou închis în balamuc și astfel idila s'a sfîrșit tot unde începuse.

Călugări „Redemptoriști” în Belgia. Călugări „Redemptoriști” francezi au cumpărat cu 400 de mil fr. domeniul Coolheim situat la Puera, lângă Malines și aparținând d-lui Egan Van dem Wiele. Această proprietate s'a creat în secolul al XIV-lea de către călugări San Bernard și depindea de mănăstirea din Clavaux. Familia Van dem Wiele posedă acest pămînt de aproape două veacuri.

Populația Statelor-Unite, după ultima statistică, în această țară e de 61 milioane, adică albi născuți din părinți americani, 34 de milioane; albi născuți din părinți străini, 9 milioane și negri indigenți, chinezi etc., 7 milioane. Ceea-ce face că cel dintar reprezintă 55 la sută din populația totală, cel de al doilea 18 la sută, cel de al treilea 15 la sută și cel din urmă 12 la sută.

Emigrația crește necontentit. Dela 1820 până la 1880, ea n'a fost decît de 143.419 de inși, în timp dela 1880—1890, ea se ridică la 5.249.613.

Dela 1820, cifra totală a emigrantilor s'a ridicat la 15.427.655 de inși din cari: 40.42 la sută au venit din Anglia și 29.30 la sută din Germania. Aceste două țări au dat deci un contingent total de 69.62 la sută.

Moarte grozavă. Tăranul Zeno Gajim din Chisoda (coaz. Timiș) și a aprins singur casa, apoi s'a înecat în odaie. Coperisul casei era de pae și astfel focul s'a lăsat repede. Oamenii, cari venisă să dea ajutor, observînd că ușa casei e încuiată, sparseră ușa și intrară în casă, dar nefericitul Gajim se prefăcuse deja în cărbune.

La polul nordic — în balon. Soarta tristă alui André și înșii precum se vede n'a fost în stare să înșăminteze explorarii, căci tocmat acum vine din Cristiania știrea, că inginerul din St. Louis (America) Rilliet va încerca să ajungă la polul nordic tot cu balonul, plecînd îndată ce-l va permite vremea.

„Jivila cralița Dragina.” De două zile, un țar de lăutari sîrbi — din Sabaș, locul natal al nefericitei regine Draga, delectează publicul aradan în grădina restaurantului Kolbay (odinosră Kánya). Cîntă și din gură. Intre altele cîntă și cîntecul „Dragei.” „Jivila cralița Dragina”, cîntecul cu care își petrecusese ofierii din Belgrad ca să nu se plictisească așteptînd ora complotului. E o melodie drăguță.

Mulțumită publică. La concertul aranjat de către corul vocal gr. or. din Nereu cu ocaziunea sfîrșitului „Casei Naționale” din loc, cu binevoiața suprasolvi următorii: Dr. Valeriu Mezin avocat (Timișoara) 10 cor. Silviu Bichicean paroch (Nereu) 180 cor. Pavel Fumor, econom (Nereu) 4 cor.; Dr. Simeon Pacurar, medic (Uzdin) 80 fil.; Dr. Ioan Mezin, cand adv. (Timișoara) 2 cor.; Stefan Pascu stud. jurist (B. Comloș) 2 cor.

Pentru cari maritimioase contribuiri, corul vocal și pe calea aceasta aduce cele mai sincere mulțumiri maritimioșilor donatori. Nereu, la 10/23 Iunie 1904. Pentru corul vocal: Petru Baran, inv., George Ștefan, exsarul corului.

Reuniunea de asigurare adriatică din Triest, și-a încheiat la 30 Aprilie 1902 contul anului expirat. Din bilanțul publicat estragem următoarele date: Oforțele intrate la secția asigurării pe viață reprezentau un capital de cor. 47.035.478, în schimbul căreia sume s'au dat polițe despre suma asigurată de cor. 412.692.04. La sfîrșitul anului starea asigurării era 255 milioane cor. capital și 670.060 cor. rentă. — Sporul față de anul expirat face 109.574.77 cor. — Pentru cazuri de moarte și asigurări expirate s'au plătit cor. 50.967.0. — *Reserva premiilor pentru scărițarea procentelor* a fost mărită prin 400.000 cor. cor. așa încât astăzi acest fond face cor. 1.500.000. — Toate rezervele de premii ale secției de asigurare pe viață la 31 decembrie 1902 făceau cor. 69.639.167. — În secția asigurării elementare (foc și transport) și de prădare s'au încasat premii de cor. 209.075.75 și s'au plătit cor. 939.369.5. — Pentru pagube s'a plătit 707.390 cor. — Rezervele de premii ale acestei secții fac: cor. 122.659.78 iar neto, după detragerea asigurărilor expirate: cor. 66.943.68. În urma urcării valorii de curs a hărțiiilor, formează proprietatea societății, averea a crescut cu cor. 207.204.2, care sumă s'a dat fondului pentru pierderi prin schimbarea cursului. — În urma propunerii direcțiunii s'au mai dat: 180.000 cor. pentru rezerva disponibilă a secției asigurării pe viață bilanț A., și 200.000 cor. pentru bilanțul B., așa încât bil. A. face 900.000, bil. B. 1.200.000 cor. Dividenda s'a stabilit cu 180 cor. de acție. — Rezervele societății s'au sporit față de anul trecut cu 86.970.57 cor. și la 31 Dec. 1902 făceau 82 milioane cor. și anume: rezerve de premii: cor. 69.755.750, — rezervă subsidiară (micșorarea intereselor) cor. 1.500.000, rezerve pentru fluctuațiunii de curs: cor. 370.057.0.

ULTIME ȘTIRI.

Mare catastrofă de tren în Spania.

Se depeșează din Madrid: Pe linia Bilbao-Saragosa a un tren a căzut în rîul Magerilla. După-cum se vestește peste 100 inși sunt răniți. Un tren ajutor a fost trimis la fața locului.

O nouă depeșă din Madrid anunță: După ultimele știri telegrafice sosite din Saragosa, la accidentul de tren 90 de persoane și au perdit viața și peste 100 au suferit grave contuziuni.

La încheierea foit primim știrea telefonică, că în urma nenorocirei întemplate pe linia Bilbao-Saragosa până acum au fost scoși 15 morți și 50 răniți de sub ruine.

Red. respons. Ioan Russu Șirianu.
Editor Aurel Popovici-Barcianu.

Insertiuni și reclame.

AVIS!

Comuna bis. gr. or. română din Mehala, cotto! Timișului, anunță viuderea alor 54 (cincizeci și patru) bucăți de acții ale sale dela institutul de credit și economit „Timișana” din Timișoara.

Eventuali reflectanți sunt rugați, ca să binevoiască a se adresa și comunica ofertele lor cu oficiul parochial precum și a cere tot dela același oficiu informațiunile de lipsă asupra prețului și altor împrejurări.

Mehala, 12/24 Iunie 1903.

Din încredințarea comunei bis.

1012 2—3

[Ioan Plavosin,
paroch, cond. ofo. par.

rel Goroviciu-Bargiada,